

МАКЕДОНИЈА – ЗЕМЈАТА НА НЕПОКОРОТ, ЗЕМЈАТА КОЈА ПОСТОЕЛА, ПОСТОИ И ЌЕ ПОСТОИ СЕ' ДОДЕКА СВЕТОТ СВЕТУВА И ВЕКОТ ВЕКУВА

МАКЕДОНИЈА ОД АНТИЧКО ВРЕМЕ ДО ДЕНЕС

Непобитен е фактот дека Македонецот, и покрај сите обиди и притисоци за негова асимилација се одржал и опстојал. Тоа покажува дека овој народ како библиски, успеа да се спротивстави и да ги издржи сите освојувања, угнетувања и негирања. Македонија е единствената земја со најдолга и најстара историја од која било друга земја во светот. Нејзиниот корен се античките Македонци, а нејзините водачи Филип и Александар Македонски.

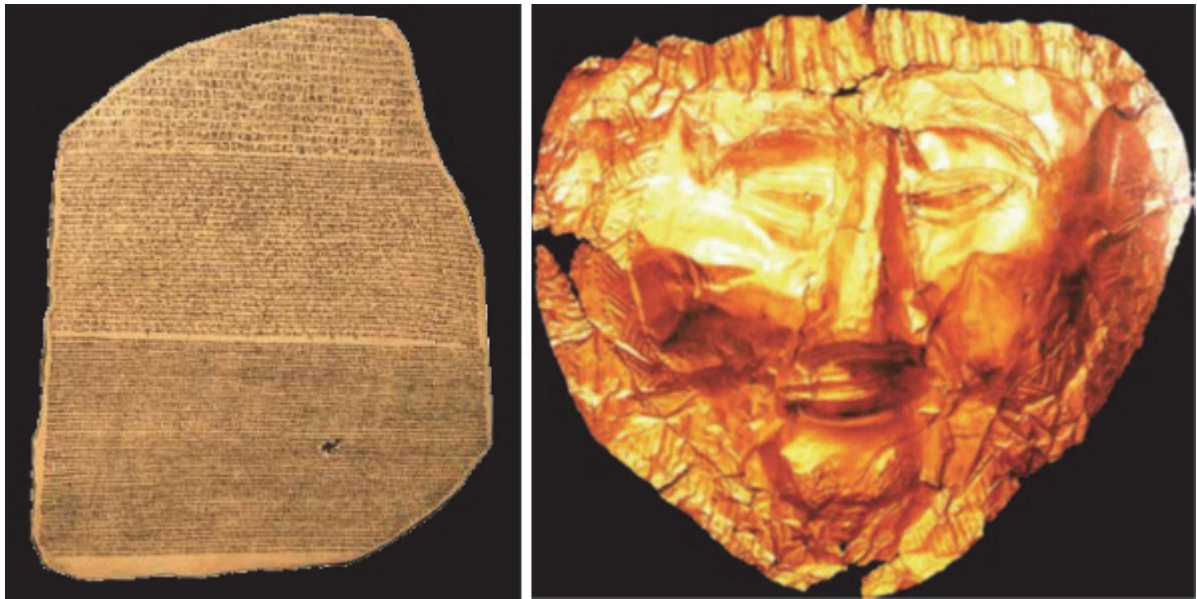
Од нивното време, преку владеењето на Рим и Византија, но и преку големите миграции на Словените на југ, потоа отоманскиот и другите периоди, Македонија секогаш била меѓник и крстопат на различните цивилизации, култури, јазици и религии. Непобитен е фактот дека кога Европа била во мрак, единствено ја осветлувал факелот на македонската култура. Меѓу другото, Охридскиот универзитет на свети Климента, зрачел како симбол на една од најстарите цивилизации на континентот.

Почнувајќи од IV век па наваму христијанството преовладувало како религија на овие простори. Тоа го потврдуваат археолошките откритија и бројните христијански цркви, епископални катедрали, базиликите, крстилниците и другите сакрални објекти со големи димензии, кои покажуваат дека христијанството длабоко се закоренило и добро се организирано во Македонија од самиот почеток па до денес.

Еден од најкрупните настани што се случиле во минатото во Македонија била првата азбука на свети Кирил Солунски, која има историско значење за сите словенски народи. Така, првите преводи на богослужбените книги на старословенски, односно на старомакедонски јазик, го означиле периодот кога во редот на владејачките јазици, покрај латинскиот, елинскиот и еврејскиот, тој се најде со неговото писмо. Оттогаш Господовото писмо почнало да се шири и на нашиот јазик, а луѓето да пишуваат и да читаат книги напишани на сесловенската-старомакедонската азбука и јазик.

Несомнено, овој настан е од епохално значење за македонскиот народ. Прво, затоа што браќата свети Кирил и Методиј биле од Солун, Македонија, и второ, затоа што првите книги напишани на старомакедонскиот-сесловенскиот јазик, биле на јазикот на македонските Словени. Очигледно, светите Кирил и Методиј не можеле да употребат ниеден друг јазик освен јазикот на Македонците, кои живееле во нивниот

град - Солун и околните места.

Александровото писмо / Посмртна златна маска, Требениште

Друг епохален настан за Македонците се случил во почетокот на XI век, кога македонскиот цар Самуил, својата престолнина ја преселил во Преспа, а потоа и во Охрид. Сведоштво за тоа се остатоците од неговите тврдини што ги гледаме и денес, како траен белег за тоа наше славно минато. Тука останало и седиштето на Охридската архиепископија, сè до нејзиното укинување во 1767 година. Инаку, со прогласувањето на

Патријаршијата, цар Самуил, од првиот охридски патријарх не случајно бил прогласен за император.

До доаѓањето на Османлиите на Балканот во XIV век, Македонија била во градителски подем. Сведоштво за тоа се бројните средновековни цркви и манастири, кои денес се наоѓаат во ризницата на европската и светската култура. Не случајно, Османлиите веднаш не ја укинале автокефалноста на Охридската архиепископија, туку покажале толерантност кон христијанската вера. По освојувањето на Охрид во 1408 година, цела Македонија се нашла под јаремот на Османлиската Империја. Но, и покрај тоа, Османлиите, не само што не ја ограничиле независноста на Охридската архиепископија, туку и ја зголемиле моќта, со цел да ја ослабат Патријаршијата во Константинопол. Меѓутоа, експанзијата на феудалниот систем во Турција, објективно значела слабеење на Охридската архиепископија.

Македонскиот народ и неговата црква, во тешката ситуација во која се нашле, биле под постојан притисок на Патријаршијата од Константинопол и од католичката пропаганда во Рим. Патријаршијата применувала разни методи за елинизација на македонскиот народ и уништување на неговата црква, во лицето на Охридската архиепископија. За таа цел, не се бирале средства и методи, Патријаршијата да се наметне врз тогашните црковни власти. Така, во 1767 година таа ја укинала Охридската архиепископија, со што му нанела голема штета на македонското христијанско население.

Иако Балканските војни (1912 – 1913) значеле некакво ослободување на Македонија од османлиското ропство, тие, всушност ѝ донеле ново подјармување. Дошло до трагична поделба на Македонија од страна на Грција, Бугарија и Србија, а подоцна и од Албанија, поради што следеле уште погрubi услови и дискриминација за македонскиот народ.

Не само што била негирана македонската нација, туку била забранета и употребата на македонскиот јазик, особено во Егејска Македонија, каде се

применувале строги казни за оние кои се осмелувале да го зборуваат македонскиот јазик. Во Србија, која подоцна прераснала во Кралство на Србите, Хрватите и Словенците, под југословенската монархија, Македонија била колонизирана. На Македонците повторно им бил негиран националниот идентитет, а нивниот јазик бил потиснат. Слична била нивната судбина и во Бугарија, во Пиринска Македонија.

Споменикот на Гоце Делчев во Скопје

Вековната борба на македонскиот народ за национална и социјална слобода, борба за правда и вистина, особено неговото активно вклучување во антифашистичката коалиција, по Втората светска војна, овозможи тој да се здобие со суверена држава, со национални институции и со разновидна палета на културна комуникација со светот. Македонскиот јазик стана официјален јазик на Република Македонија, познат и признат во светски рамки.

Се изучува на многу универзитети на неколку континенти и придонесува за ширење на вредностите на македонската култура и нивно вклучување во ризницата на светската култура. За жал, во деловите на Македонија, особено оние кои сè уште се наоѓаат во составот на Грција, Бугарија и Албанија, негаторскиот однос кон македонскиот идентитет и натаму продолжува.

По ослободувањето, цела Република Македонија доживеа силен подем во образованието, културата и изградбата, како и во општественото живеење. Тогаш, Ѓорѓија-Џорџ Атанасоски уште како дете ги почувствува и ги наследи сите тие убави благодати на животот. Тој почна да се интересира за иднината во животот, за училиштето, за книгите... Почна да ги чита книгите во скромната училишна библиотека

и да се развива како напреден младинец кој беше сакан и почитуван меѓу учениците, наставниците и луѓето во селото.

Македонија во 1944 година се прогласи за Народна Република Македонија во рамките на тогашната Федеративна Народна Република Југославија. Не многу години потоа беше преименувана во Социјалистичка Република Македонија. Меѓутоа, кога пропадна социјалистичкиот блок во 1989 година, југословенските републики тргнаа по патот на одделување.

Така, и Македонија, со Референдумот од 8 Септември (гроздобер) 1991 година беше конституирана како посебна, независна и суверена држава - Република Македонија. Тогаш, во тие ѕвездени мигови, Република Македонија стана член на Обединетите нации и постојан член на многу меѓународни организации.

Периодот од независноста на Република Македонија – 8 Септември (гроздобер) 1991 година па до денес, е исполнет со изградба на бројни епохални споменици од историјата на македонскиот народ и на Македонија од античко време до денес. Осми септември е ден над деновите и еден од најзначајните датуми за опстојувањето, напредокот и иднината во целина на Македонците и за Република Македонија.

ПОСЕБНИ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА МАКЕДОНИЈА

Голем број досегашни историски и археолошки наоди потврдиле значаен број факти од балканско, европско и светско значење. Бројните карактеристики за Македонија почнувајќи од Античка Македонија која била прва организирана држава на Балканот и пошироко, до денешно Скопје, каде е родена света Мајка Тереза, една од најхуманите жени во светот

Голем број досегашни историски и археолошки наоди потврдиле голем број факти од балканско, европско и светско значење на коишто изворите им се од Македонија и за кои ние Македонците треба да бидеме горди.

Меѓу бројните карактеристики за Македонија се следните:

- **Античка Македонија била првата организирана држава на Балканот и пошироко која имала утврдени граници;**

- **Филип II Македонски и Александар III Македонски (Велики), преи ги вовеле војничките родови: пешадија, коњица и морнарица;**

- **Македонската фаланга била најдисциплинирана и најобучена војска и била наоружана со дотогаш непознатото долго копје. Таа војувала неколку децении, често во битки со неколкукратно побројни војски, меѓутоа не изгубила битка;**

- **Античка Македонија како прва европска империја воспоставила специфични цели и однесувања со потчинетите народи, како: почитување на културите на покорените, неприменување насилство и грабежи на оние кои доброволно се согласиле да се приклучат кон Империјата, утврдување карактеристични државни обележја и организирање посебна одбрана на териториите;**

- **Македонците биле првите во Европа кои го прифатиле христијанството како религија и преку кои се проширило во Европа и Азија;**

- **Од Македонија потекнуваат браќата свети Кирил и свети Методиј кои ги превеле црковните христијански книги на посебно славјанско писмо (старомакедонското), со корени од Македонија;**

- **Во Охрид е отворен првиот словенски универзитет, од кој, покрај христијанството се формирала и ширела посебната славјанска култура;**

- **Во Македонија е нацртана првата ренесансна слика која и денес стои во манастирот Свети Пантелејмон во Нерези, Скопско;**

- **Кокино кај Куманово е една од ретките неолитски опсерватории во светот;**

- **Македонија е една од ретките територии со карпести уметности;**

- Алшарот е еден од ретките минерали, преку кој науката може да ги открие тајните на постанокот на вселената;
- Во Македонија е роден Аександар III Македонски (Велики), кој заедно со својот татко Филип II Македонски претставува меѓник на историјата на војувањето, тактиката и досега е ненадминат војсководец;
- Во Македонија е роден Аристотел, „таткото“ на науката и филозофијата;
- Од македонско потекло е и најпознатата жена во историјата на човештвото – кралицата на Египет – Клеопатра;
- Во селото Таор, Скопско е роден и најпознатиот византиски владетел Јустинијан, чии правни одредби се учат и денес во сите светски универзитети;
- Во Македонија е роден свети Димитрија, познат христијански маченик;
- Во Македонија е роден „таткото“ на современа Турција, Кемал Ататурк;

Јустинијан, византиски владетел

Ататурк, таткото на современа Турција

- Во Скопје е родена света Мајка Тереза, една од најхуманите жени во светот.
- Македонија е карактеристична и по народно пресметување на времетраењето на месеците.

Св. Климент Охридски

Света Мајка Тереза

Така, според истражувањата на етнологите и антрополозите, времетраењето на месеците во народната култура на Македонците, најчесто се пресметувало и одредувало според одредени празнични денови, нарекувани *меѓници* или *синори*. Тоа се големите христијански празници кои ги има во секој месец од годината. Времетраењето на месеците во народното живеење на Македонците изгледало вака:

Период

Јануари од Вртолом до Василица

1. **Јануари - Коложег** од Василица до Свети Трифун.
2. **Февруари - Сечко** од Свети Трифун до Летник.
3. **Март - Цутар** од Летник до Благовец.
4. **Април - Тревен** од Благовец до Еремија.
5. **Мај - Косар** од Еремија или Гурѓовден до Духовден или до Петрови поклади.
6. **Јуни - Жетвар** од Духовден или Петровденски поклади до Иванден.
7. **Јули - Златец** од Илинден до Голема Богородица.
8. **Август - Житар** од Голема Богородица до Крстовден.
9. **Септември - Гроздобер** од Крстовден до Петковден.
10. **Октомври- Листопад** од Петковден до Митровден.
11. **Ноември - Студен** од Митровден до Богородица Пречиста.
12. **Декември - Снежник** од Богородица Пречиста до Света Ана или Свети Игнат.

Според ваквото времетраење на месеците, може да се забележи дека годината има 13 месеци, што всушност се поклопува со бројот на месечевите мени во текот на една година. Ова, пак, укажува дека луѓето во минатото ги одредувале месеците и се ориентирале според бројот на промени на месечината во една година.

Пишува: СЛАВЕ КАТИН